

2. Шилепницький П.І. *Державно-приватне партнерство: теорія і практика: моногр.* / П.І. Шилепницький; *Ін-т регіональних досліджень НАН України.* – Чернівці, 2011. – 455 с.
3. *Про державно-приватне партнерство [Електронний ресурс] : закон України.* – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>.
4. *Щодо розвитку державно-приватного партнерства як механізму активізації інвестиційної діяльності в Україні [Електронний ресурс] : аналітична записка.* – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/816>.
5. *Програма розвитку державно-приватного партнерства [Електронний ресурс].* – Режим доступу: <http://www.auc.org.ua/page/programa-rozvitku-derzhavno-privatnogo-partnerstva>.

УДК: 338.43

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ – КРОК ДО ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Зелінська Г.О., д-р екон. наук, професор
e-mail: zalinska_halya@ukr.net

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

Постановка проблеми. Українське село переживає сьогодні радикальні зміни – це і можливість продажу землі, і зміна кліматичних умов, і зuboжіння сільського населення. Для реалізації стратегічних планів у аграрній сфері назріла необхідність щодо формування і поширення корпоративної відповідальності всіх сторін – влади, суспільства, суб'єктів господарювання. Підвищення рівня соціального, економічного та демократичного життя до рівня визначеного Європейськими стандартами, недостатнім є впровадження тільки фрагментарних заходів з боку держави. Поряд з децентралізацією влади, розвиток соціальної відповідальності сільськогосподарських суб'єктів господарювання може стати підвалинами для вирішення соціальних та економічних проблем села, що в кінцевому рахунку є запорукою і продовольчої безпеки держави.

Виклад основного матеріалу дослідження. Соціальна відповідальність – складне багатоаспектне поняття і однозначного трактування серед наукових кіл немає. Його сутність зводиться до зобов'язання, які добровільно беруть на себе компанії, підприємства, бізнес для вирішення суспільно значущих проблем на різних рівнях управління. На думку Зінченко А.Г., соціальна відповідальність – це політика підприємства, згідно з якою воно має враховувати інтереси суспільства, розуміти вплив власних дій та рішень на навколишнє середовище, споживачів, менеджерів, працівників, постачальників, партнерів та інших учасників [1, с.21].

Соціальну відповідальність можна розглядати під кутом економічної, демографічної, політичної, правової, моральної, екологічної, виробничої, етичної відповідальності тощо. Це широке поняття, що передбачає врахування

вимог як суспільства в цілому, так і всіх його структурних елементів [2, с. 142], але не можна звести до якогось окремого виду.

Що ж до соціальної відповідальності суб'єктів аграрного сектора, то це – процес реалізації добровільно прийнятих ними зобов'язань із задоволення соціальних потреб як працівників підприємства, так і партнерів та інших учасників суспільства загалом. Україна здавна славилася своїм аграрним виробництвом. То ж Стратегія розвитку сільського господарства України визнає важливість підтримки малих форм сільськогосподарського виробництва; підвищення якості життя в сільській місцевості, покращення доступу до високоякісних послуг, поліпшення сільського ландшафту і збільшення доходів сільського населення; місцеве самоврядування; досягнення мінімальних екологічних стандартів для води, використання пестицидів і агрохімікатів; розвиток ринків органічного виробництва; ефективне використання лісових ресурсів та розвиток біоенергетичних ринків для зниження витрат енергії та запобігання забрудненню навколишнього середовища; раціональне використання рибних ресурсів тощо [3]. Держави створює умови для розвитку аграрного бізнесу і приходу у цей сектор інвестора.

У світі традиційно використовують три способи заохочення соціальної відповідальності бізнесу: податкові кредити (зменшення ставки податку), податкові відрахування (зменшення оподатковуваної бази) та «процентні закони», згідно яким, компанія сама може вибрати, на які потреби піде певна частина податків, які вона платить [4, с. 42]. На вітчизняних сільськогосподарських підприємствах, коли мова йде про соціальну відповідальність часто сприймають її як добровільний захід, а не як невід'ємну частину корпоративної політики та стратегії, не як частину системного управління розвитком суб'єкта господарювання, яка потребує відповідних затрат. Найбільш суттєві конкурентні переваги успішно впровадженої аграрним підприємством соціальної відповідальності відображаються у нарощуванні обсягів виробництва, продажу та прибутків; зростанні інвестиційної привабливості; удосконаленні ризик-менеджменту та управлінського менеджменту; підвищенні продуктивності та якості праці; зростанні зацікавленості та відповідальності персоналу; покращенні іміджу компанії, збільшенні лояльності покупців; поліпшенні фінансової та економічної ефективності діяльності тощо.

Як показує досвід, соціальна відповідальність є корисною для всіх – аграрних підприємств, держави, суспільства, бізнесу, адже в кінцевому результаті підвищується рівень життя населення, розвивається інфраструктура, відбувається соціально свідоме ставлення до природних ресурсів. Тобто досягається соціальний ефект на усіх рівнях функціонування (глобальному, національному, суб'єкта господарювання та особистісному). За рахунок соціальної відповідальності аграрні підприємства можуть значно ефективніше функціонувати і конкурувати на ринку. Позитивно на престиж підприємства впливатимуть думка суспільства, інвестора, акціонера. Зокрема інвестор вибере швидше те підприємство, де вкладаються активи у людський розвиток, ніж підприємство, де цього не роблять. А звідси випливає, що соціально

орієнтоване підприємство аграрної сфери має більші шанси вижити і бути на конкурентному ринку, аніж те, для якого витрати на людський розвиток залишаються другорядною проблемою.

На поширення соціальної відповідальності суб'єктів аграрного сектору впливає ряд чинників, зокрема соціально-економічні, психологічні, організаційні, екологічні тощо. Віддаючи належну увагу дії всіх чинників, особливої уваги заслуговують ті, що утворюють групу соціально-економічних. Серед них виділяємо систему освіти, зайнятість населення у аграрному секторі, перепідготовку кадрів, підвищення кваліфікації, мотивацію праці персоналу. Особиста зацікавленість працівників у результатах своєї праці залежить від матеріальних і побутових умов і послуг, можливостей використання свого робочого часу, прояву творчих здібностей, від фізичних та духовних сил, інтелектуального зростання кожної конкретної особи. Тому існує тісний зв'язок між найбільш сприятливими і позитивними умовами праці та рівнем розвитку як особистої, так і корпоративної соціальної відповідальності.

Не дивлячись на позитивне значення поширення соціальної відповідальності суб'єктів господарювання різних форм власності, сьогодні викликає занепокоєння недостатній соціальний захист сільського населення, високий рівень безробіття, що демонструють потоки трудової міграції особливо серед молоді, скорочення закладів освіти, що готують фахівців для аграрної сфери, неурегульоване законодавчо-правове поле в сфері аграрного бізнесу тощо. Все це негативно впливає на формування соціальної відповідальності суб'єктів як аграрного бізнесу, так і державних структур. Для ефективного формування та поширення соціальної відповідальності суб'єктів аграрного сектору необхідно впроваджувати системні заходи як на найвищому рівні, перш за все у частині врегулювання законодавчої бази щодо діяльності суб'єктів господарської діяльності, так і на всіх рівнях.

Сьогодення вимагає від аграрних підприємств, які перспективно розвиваються, орієнтації не на одержання миттєвих прибутків, а на довгострокову перспективу, яка передбачає соціальну відповідальність за результати такої діяльності. Наявність стратегії соціальної відповідальності аграрного бізнесу чи будь-якого підприємства аграрної сфери створює умови для довгострокової конкурентоспроможності таких суб'єктів господарювання.

Висновки Для поширення соціальної відповідальності суб'єктів аграрного сектору України потрібно систематично проводити на всіх рівнях ієрархічної драбини систему заходів, направлених на підвищення якості життя населення. Використання міжнародного досвіду, передових технологій, природного і людського капіталів та інвестування у розвиток агропромислового сектору дають впевненість, що продовольча безпека держави буде надійно захищена. Зміна відношення населення до основних цінностей, серед яких земля і природні ресурси, можуть стати запорукою продовольчої безпеки держави., а соціальна відповідальність – критерієм та інструментом ефективної її реалізації.

Список використаних джерел:

1. Зінченко А.Г. Корпоративна соціальна відповідальність 2005-2010: стан та перспективи розвитку. К. : Фарбований лист, 2010, 56 с.
2. Шаповал В. М. Соціальна відповідальність бізнесу в структурі управління економікою : [монографія]. Дніпропетровськ: ДВНЗ “НГУ”, 2011, 357 с.
3. Єдина комплексна стратегія розвитку сільського господарства та сільських територій на 2016-2021 роки. URL: <http://minagro.gov.ua/node/16015> (дата звернення 20.02.2022).
4. Рамазанов А. Концепція корпоративної соціальної відповідальності. Проблеми теорії та практики управління. 2007. С. 38–46.
5. Чирва О.Г. Соціальна відповідальність агробізнесу: маркетинговий аспект. Економічні горизонти. 2018. №4(6). С. 98-100.

УДК 351.712

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ДЕРЖАНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ

Кормишкін Ю. А., д-р екон. наук

e-mail: kormyshkin@mnaui.edu.ua

Миколаївський національний аграрний університет

Державно-приватне партнерство (ДПП) – це засноване на договорі довгострокове співробітництво між державою (державними органами та органами місцевого самоврядування), а також приватними компаніями, спрямоване на фінансування, проектування, впровадження та управління публічними об'єктами і публічними послугами (public facilities and public services), які традиційно забезпечуються державою (публічним сектором).

Законодавство України (ч. 2 ст. 4 ЗУ “Про ДПП”) визначає наступні сфери реалізації ДПП:

- пошук, розвідка родовищ корисних копалин та їх видобування, крім таких, що здійснюються на умовах угод про розподіл продукції;
- виробництво, транспортування і постачання тепла та розподіл і постачання природного газу;
- будівництво та(або) експлуатація автострад, доріг, залізниць, злітно-посадкових смуг на аеродромах, мостів, шляхових естакад, тунелів і метрополітенів, морських і річкових портів та їх інфраструктури;
- машинобудування;
- збір, очищення та розподілення води;
- охорона здоров'я;
- туризм, відпочинок, рекреація, культура та спорт;
- забезпечення функціонування зрошувальних і осушувальних систем;
- поводження з відходами, крім збирання та перевезення;
- виробництво, розподілення та постачання електричної енергії;
- управління нерухомістю;